

ljudskoga društva, pa i puno više. Lukavstvo (zvijačnost), pretvaranje (potuhnjenost), lice-mjerje, pakost (hudobnost), sumnja, zavist, osvete, najnemoralnije pletke, nevjera, bezstidna (nesramna) i razuzdana nečistota, zvierna nemilost, bezbožnost: — sve je to najuže spojeno s carigrajskim cesarizmom. — Ta cazarizem je pokvaril narod, ostrupil mu kri v žilah, zatrl grškega duha, značaj, poštenje, ljubezen do slobode, resnice in pravice. Nekdanji grški ponos se je izpremenil v ošabnost in neumno preziranje vsega, kar ni grško.

Z jedne strani neizmerni napuh, z druge pa najhujše, res robsko ponižavanje človeške časti na korist oseb, ki so večinoma po velikih hudodelstvih zasedale najvišja mesta v državi —, to je bizantinstvo. Strašna osoda Bizanca je naravni nasledek take vlade. Cerkev je izgubila svojo slobodo in se je kakor veja odtrgala od svojega debla, v narodu so se posušile državljanske kreposti, ki so podlaga državi: bila so torej na široko odprta vrata napredujočemu mohamedanstvu. Bizanc je dobil, kar je zaslužil, ali nasledki njegovega cazarizma še tišče, kakor mōra, milijone duš. — V 25. poglavjih nam pisatelj obširno črta zgodovino Bizanca od onega časa, ko je postal stolica rimskih cesarjev, do Focija.

Celo delo kaže veliko, nenavadno marljivost, vstrajnost in natančnost, kakor tudi globoko učenost, strokovnjaško spretnost in resnoba. Delo se ne prepira z nasprotnikom, ampak je čisto zgodovinsko. Pisatelj je vsako trditev, prej ko jo je zapisal, postavil pod oster kritični nož, zatorej se tudi spis odlikuje v natančnosti in nepristranosti. — Da, tako se razlagajo težka zgodovinska, cerkvena in verska vprašanja, kakor je bizantinski razkol. Ko bi se tudi z nasprotni strani tako nepristrano in trezno pretresoval ta predmet, kmalu bi se izpolnile želje vsakega pravega in zavednega Slovana, kmalu bi izginil globoki prepad, ki loči vzhod od zahoda, in dva, doslej nasprotna sveta, podala bi si bratsko roko. — S tem delom si je pisatelj pridobil velike zasluge za krščanstvo, zlasti za slovanstvo in še posebej za svoj narod, kateremu je nesrečni razkol vsekal strašne rane. Carigrad je imel veliko in važno ulogo v zgodovini južnih in vzhodnih (ruskih) Slovanov, zatorej bode Markovićevo delo gotovo zanimalo ves učeni slovanski svet, ker, kakor smo že omenili, ni pisano samo za bogoslovca, ampak sploh za vsakega izobraženca. Ta knjiga ne podaja zabavnega berila, pač pa bogat znanstven zaklad, zatorej treba misliti, kadar jo bereš. Cena knjige je primerno majhna: velja za one, ki so jo že prej naročili 2 gld., za druge pa 3 gld. Škoda samo, da je malo iztisov tiskanih čez število naročnikov; kdor hoče torej imeti to krasno delo, naj si je kar hitro naroči. Dobi se v »Dionički tiskarni« v Zagrebu in drugodi. — Upamo, da bode kmalu izšel tudi 2. zvezek, in takrat bomo imeli zopet priliko govoriti o tem znamenitem delu.

F.

»**Ruska škola.**« Sastavio Antun Radić. 8°. Str. 64. Cena 60 kr. — V novejšem času zavzema ruska književnost gotovo prvo mesto

v Evropi, zato se tudi ruski jezik vedno bolj čišla v olikanih vrstah vseh narodov: Ruskega jezika se uče Angleži, Francozi in Nemci; kaj čuda, če se tudi Slovani vedno bolj zanimajo za rusko slovstvo! Saj se ga drugi Slovani naučimo mnogo lažje, kakor n. pr. Nemci ali Angleži. — Kako se naši bratje Hrvati zanimajo za rusko slovstvo, pričajo mnogi prevodi imenitnejših ruskih pisateljev, a opaža se že tudi sicer semtertje ruski vpliv. Lani se je ustanovilo v Zagrebu tudi posebno društvo, kateremu je namen pospeševati učenje ruskega jezika.

Udom tega društva je menda namenjena v prvi vrsti »ruska škola«. Pisatelj je popolnoma več v ruščini in je tudi svojo nalogo dobro dovršil. Začetnikom ne koristijo dosti obširna in zamotana slovniška pravila; pisatelj razvija v tej knjigi kratko in jasno samo najvažnejša pravila o izgovarjanju in oblikoslovju ruskega jezika. Za vajo podaja povest J. Turgenjeva »Življa mošči«, z naglasom, izgovorom in natančnim hrvaškim prevodom. Na koncu je tudi slovar manj znanih in samo ruskih besed. Posebno je dobro, da je naznačen in izvirniku naglas, ker prav ta dela velike težave pri učenju raznih slovanskih jezikov. Sezite Slovenci, ki se želite učiti ruščine, po to knjigo, ki bode zlasti začetnikom pri učenju več pomagala, kakor razne praktične in nepraktične nemško-ruske slovnice!

F.

»**Učiteljski koledar za prestupnu godinu 1892.**« Izdalo ga učiteljsko društvo požeške doline u korist zaklade za učiteljski konvikt. Vez. 16°. Str. 319. Cena 80 kr. — Zadnjič je oglašil »Dom in Svet« Popotnikov koledar za slov. učiteljstvo, evo ga podobnega hrvaškega, katerega veselo pozdravljamo zato, ker je prvi hrvaški učiteljski koledar, in ker ga je izdalo marljivo učiteljsko društvo lepe požeške doline. Razven navadnih koledarskih podatkov prinaša nam koledar popoln imenik učiteljstva na Hrvaskem in v Slavoniji, a obeta v prihodnje imenik tudi iz drugih krajev, kjer se hrvaško govori. Dobro se mu podaja životopis za hrvaško učiteljstvo prezaslužnega moža, pisatelja Ivana Filipovića. Posebno pripraven je oni prostor za dnevnik, kjer so razni podatki za učiteljstvo zaslužnih mož, ne samo hrvaških, ampak tudi drugih narodov, potem tudi pisateljev in drugih v zgodovini znamenitih ljudij. Učitelj, ki bode rabil ta koledar, zapomnil si bode nehoté marsikaj od tega, in dobro mu bode došlo. Na koncu so pridejane dolžnosti učitelja v pojedinih mesecih in razne druge drobtinice. Izdaje koledarja je okusno, le vez je slaba, kar ne bi smelo biti pri knjižici, katera se leto dnij po žepu nosi. Upamo, da bode v prihodnje bolje. Knjižica je zopet nov dokaz delavnosti učiteljstva hrvaškega, posebno v požeški dolini. Res čuditi se moramo, kaj je storila zloga in navdušenje v hrvaškem učiteljstvu. Evo jim »pedagogičkega shora«, »zaveze hrv. učit. društava«, evo jim sredi belega Zagreba ponosne palače: »hrvaškega učiteljskega doma«. A ako dá Bog srečo, sezidala bode njih požrtvovalnost tudi zavod za učiteljske sinove, v katerega korist je izdan gorenji koledar! To je vesel pojav. --a.